

Investigating the Relationship between Perception of the Dimensions of Family Communication Patterns and Ethical Intelligence with Social Enhancement in High School Students

Toran Javedan Syrat ¹, Alireza Maredpour ^{1,*}

¹ Department of Psychology, Yasooj Branch of Islamic Azad University, Yasooj, Iran

* **Corresponding Author:** Alireza Maredpour, Associate Professor of Psychology, Department of Psychology, Yasooj Branch of Islamic Azad University, Yasooj, Iran, Tel: 0989170239939, E-mail: alirezamaredpour@yahoo.com

Received: 2016/12/20

Accepted: 2017/01/31

Online published: 2018/12/22

Abstract

Introduction: The main purpose of the present study was to investigate the relationship between the perceptions of dimensions of family communication patterns and social intelligence with social vitality in high school students.

Materials and Methods: This applied study was a correlation study. 198 high school students selected from among the population of Yasuj high school students in 2016, and then Kiel and Link biomedical intelligence questionnaire, family communication patterns, and joy and joylessness questionnaire were applied to them. Results analyzed using Spearman Brown and multiple regression tests.

Results: The results showed that there is a direct and significant relationship between total score of happiness and vitality and dialogue orientation ($P < 0.01$). Also, there was a direct and significant relationship between the subscales of happiness and vitality, satisfaction with life, apparel adornment and helping others with the orientation of the dialogue. In addition, apparel adornment and helping others with direct co-creation orientation had a direct and significant relationship. The results of multiple regression analysis showed that the orientation of the tone and hearing could predict happiness and vitality (57.4%, $P < 0.01$). Family patterns also account for about 10% of the variance of happiness and vitality.

Conclusion: Regarding the lack of correlation between ethical intelligence and happiness and its beta rate negativity in this equation, regression can be said that here ethical intelligence is a deterrent variable, and these variables account for about 18% of happiness

©2018 Deputy of Research and Technology of Baqiyatallah Hospital

بررسی رابطه ادراک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی با نشاط اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی

توران جاودان سیرت^۱، علیرضا ماردپور^{۱*}

^۱ گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج، یاسوج، ایران

* نویسنده مسئول: علیرضا ماردپور، استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج، یاسوج، ایران.

تلفن: ۰۹۸۹۱۷۰۲۳۹۹۳۹ ایمیل: alirezamaredpour@yahoo.com

انتشار آنلاین: ۱۳۹۷/۱۰/۱

پذیرش: ۱۳۹۵/۱۱/۱۲

دریافت: ۱۳۹۵/۹/۳۰

چکیده

مقدمه: هدف اساسی پژوهش حاضر بررسی رابطه ادراک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی با نشاط اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه کاربردی، از نوع مطالعات همبستگی بود. ۱۹۸ دانش‌آموز دبیرستانی از بین جمعیت دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج در سال ۱۳۹۵ به شیوه در دسترس انتخاب شده و سپس پرسشنامه هوش اخلاقی کیل و لینک، پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده و پرسشنامه شادی و نشاط بر روی آن‌ها اجرا گردید و نتایج با استفاده از اسپیرمن براون و رگرسیون چند متغیری تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین نمره کل شادی و نشاط و جهت‌گیری گفت‌و شنود رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/01$) همچنین از میان زیرمقیاس‌های شادی و نشاط، رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با نمره جهت‌گیری گفت‌و شنود رابطه مستقیم و معنی‌داری داشت. بعلاوه، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با جهت‌گیری هم‌نوایی رابطه مستقیم و معنی‌داری داشت. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، جهت‌گیری گفت‌و شنود می‌تواند میزان شادی و نشاط را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کند ($P < 0/01, t = 4/57$) همچنین الگوهای ارتباطی خانواده حدود ۱۰ درصد از واریانس شادی و نشاط را تبیین می‌کنند.

نتیجه‌گیری: با توجه به عدم همبستگی بین هوش اخلاقی و شادی و منفی شدن میزان بتای آن در این معادله رگرسیون می‌تواند گفت که در اینجا هوش اخلاقی متغیر بازدارنده است و این متغیرها حدود ۱۸ درصد از واریانس شادی را تبیین می‌کنند.

کلمات کلیدی: رابطه ادراک، ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده، هوش اخلاقی، نشاط اجتماعی

تمامی حقوق نشر برای معاونت پژوهش بیمارستان بقیه الله محفوظ است.

مقدمه

شادی و نشاط به‌عنوان یکی از احساسات ریشه‌ای مثبت و یکی از ضروری‌ترین خواسته‌های فطری و نیازهای روانی انسان، نقش تعیین‌کننده‌ای در تأمین سلامت فرد و جامعه داشته و از آنجایی که شادی همواره با خرسندی، خوش‌بینی و امید و اعتماد همراه است، می‌تواند نقش تسریع‌کننده‌ای در فرایند توسعه جامعه داشته باشد.

شادی یا نشاط اجتماعی یک وضعیت روانی مثبت که توأم با خشنودی و رضایت‌مندی است. به عبارتی، شادی را می‌توان رضایت‌مندی اجتماعی، روانی و جسمانی، یا رضایت‌مندی از جریان زندگی تعریف کرد [۱].

افزایش نشاط و سرزندگی و امیدآفرینی فردی و اجتماعی مفهومی بیش از یک احساس شادی و رضایت و خرسندی سطحی و معمولی دارد. به تجربه ثابت‌شده شادی و نشاط ماده اولیه تغییر جامعه و تحول و تکامل درونی انسان‌هاست. در جامعه خوشحال و خرسند تولید بهتر، اشتغال بیشتر و اقتصاد سالم‌تر خواهد بود و بدون شک چنین محیطی امنیت اجتماعی و فردی راحت‌تر به دست می‌آید. در محیط شاد ذهن انسان پویا، زبانش گویا و استعدادش شکوفا می‌شود. شاد بودن جامعه یکی از عوامل مؤثر به توسعه اقتصادی فرهنگی و اجتماعی و سیاسی است و باعث کاهش نابسامانی‌های خانوادگی و افزایش میل و رغبت تحصیلی و دل به کار دادن و افزایش تولید می‌شود [۲].

به سخن دیگر، شادمانی یا نشاط همچون لذت آنی، لذت طولانی‌مدت و لذت از کل زندگی را شامل می‌شود. همچنین، هیجان مثبت، رضایت از زندگی، شغل و محیط کار، نبود هیجان‌های منفی، روابط مثبت با دیگران و طبیعت نیز شروط لازم برای رسیدن شادی و نشاط است [۳]. از این‌رو، نشاط اجتماعی یا شادمانی به‌عنوان یک پیامد مهم در احساس خوشبختی انسان‌ها مطرح است که نه تنها زندگی شخصی، بلکه جنبه‌های اجتماعی حیات ما؛ یعنی کنش‌ها و ارتباطاتی را که با دیگران برقرار می‌کنیم، تحت تأثیر خود قرار می‌دهد [۴].

از طرفی، خانواده به‌عنوان یکی از زمینه‌هایی است که در شادی و نشاط فرزندان نقش مؤثری دارد. هنگامی که فرزندان در زمینه‌های خانوادگی متنوع رشد می‌کنند، این زمینه‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عامل برای رشد فیزیکی و روانی آن‌ها مطرح می‌شود. خانواده کارکردهای فراوانی دارد و بر اساس همین کارکردها، بر فرزندان تأثیر می‌گذارد و به سهم خود شیوه رفتار آن‌ها را در محیط تعیین می‌کند. الگوی ارتباطی خانواده یکی از کارکردهایی است که قادر به تأثیرگذاری بر فرزندان می‌باشد [۵].

کوترنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۴) در زمینه‌ی چگونگی شکل‌گیری ارتباط‌های خانوادگی به دو گونه جهت‌گیری: «گفت‌وشنود» و «همنوایی» اشاره کرده‌اند. سوگیری گفت‌وشنود اشاره به شرایطی دارد که در آن خانواده، اعضا را به شرکت آزادانه و آسان در تعامل و گفتگو در زمینه‌های گوناگون تشویق می‌کند. اعضای خانواده‌های با گفت‌وشنود بالا، آزادانه، پیوسته و خودانگیخته با یکدیگر تعامل دارند و امکان طرح طیف گسترده‌ای از موضوعات بدون محدودیت زمانی را دارند. در این دیدگاه همنوایی مصداق ارتباط‌های

خانوادگی دانسته می‌شود، که اعضا را وادار به یکسان نمودن نگرش‌ها، ارزش‌ها و باورها می‌کند. یعنی خانواده‌های با همنوایی زیاد در تعاملات خود بر همسانی باورها و نگرش‌ها تأکید دارند و ارتباط‌های میان دو نسل در این خانواده‌ها، بر حرف‌شنوی از پدر و مادر و دیگر بزرگسالان استوار است [۶].

از طرف دیگر اگر «هوش» را ظرفیت سازگاری با موقعیت جدید قلمداد کنیم، آنگاه «اخلاق» ظرفیت سازمان‌دهی ارزشی به این موقعیت را پوشش خواهد داد؛ از این‌رو، «هوش اخلاقی» در کنار هوش عقلانی می‌تواند ژرفای توانمندی‌های فکری و عاطفی کودک را در ابعاد زندگی وی نمایان ساخته و نیک‌اندیشی و نیک‌خویی را در او پدید آورد [۷]. لنیک و کیل (۲۰۰۵) هوش اخلاقی را به‌عنوان «توانایی کاربرد اصول اخلاق جهانی در اخلاقیات، اهداف و مرادوات یک فرد از روی قاعده» تعریف می‌کنند. یک برداشت از این تعریف، آن است که اخلاقیات به‌عنوان اولویت است، بدین معنا که افراد تمایل ذاتی برای فعالیت با درستی، مسئولیت، دلسوزی و بخشندگی دارند. هوش اخلاقی اعتقاد عمیق فرد و ارزش‌های او است که تمامی افکار و فعالیت‌ها را هدایت می‌کند و فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی مشروط به عوامل جمعیت‌شناختی چون جنسیت، نژاد، ملیت یا فعالیت مذهبی نیست [۸].

با توجه به نتایج پژوهش سلیگمن [۹] تا سال ۲۰۱۵ از هر دو نفر انسان ساکن روی کره زمین، یک نفر دچار افسردگی باشد، به همین دلیل امروزه، مطالعات مربوط به شادمانی و عوامل مرتبط با آن از جمله مهم‌ترین اولویت‌های روانشناسی قرار گرفته است. دانش‌آموزان نیز به نشاط اجتماعی نیازمندند و ایجاد نشاط در آنان به شناخت از عوامل مؤثر بر ایجاد شادی و نشاط، بستگی دارد. بنابراین، با توجه به اهمیت شادی و نشاط اجتماعی در پیشرفت همه‌جانبه دانش‌آموزان، مسئله اساسی پژوهش حاضر این است که بین ادراک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی بانشاط اجتماعی در دانش‌آموزان چه رابطه وجود دارد؟

روش کار

جامعه و متغیرهای مورد بررسی

برای انجام این پژوهش ابتدا با روش میدانی جمع‌آوری گردید. پس از آن، با کسب مجوز از آموزش و پرورش استان نمونه موردنظر به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و سپس پرسشنامه‌های زیر معرفی شده در قسمت ابزارهای تحقیق در اختیار آن‌ها قرار داده شد تا آن‌ها را تکمیل نمایند.

این پژوهش از نظر هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی و از نظر روش، از نوع مطالعات همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج در سال ۱۳۹۵ بودند که با توجه به نوع مطالعه و تعداد متغیرهای پیش‌بین در تحلیل رگرسیون بنا به پوهش تاباچینک و فیدل حجم نمونه باید حداقل ۱۰ برابر تعداد متغیرهای پیش‌بین باشد. درنهایت، با توجه به موارد

همنویایی به دستاورد. علاوه بر این وی با تکرار آزمون پس از دو هفته، پایایی بازآزمایی ۰/۹۰ برای کل آزمون، ۰/۸۷ برای زیر مقیاس همنویایی و ۰/۹۷ برای زر مقیاس گفت‌وشنود به دست آورد. در پژوهش سمیه کشاورزی و همکاران (۱۳۹۰) برای تعیین میزان پایایی از ضریب الفای کرونباخ استفاده شد که با توجه به آن، پایایی کل ۰/۷۲ و برای عوامل گفت‌وشنود و همنویایی به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۸۲ به دست آمد [۱۲].

پرسشنامه شادی و نشاط

این پرسشنامه ۳۷ گویه دارد که به صورت بله و خیر طراحی شده است. به پاسخ خیر هر یک از سؤال‌های ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ و ۲۲ دو نمره و به پاسخ بله بقیه سؤال‌ها دو نمره داده می‌شود. به پاسخ‌هایی که موافق با کلید نمره‌گذاری نباشند یک نمره داده می‌شود. حداقل نمره در این آزمون ۳۷ و حداکثر آن ۷۴ است. نمره بالا نشان دهنده ویژگی شاد و نشاط بودن بالای فرد پاسخ‌دهنده است (زارع و امین پور، ۱۳۹۰). پایایی به دست آمده برای این پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۷۷۴ بود [۱۲]. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS تحلیل شده‌اند. در سطح توصیفی از آماره‌های توصیفی مثل میانگین، انحراف معیار و در سطح استنباطی از ضریب همبستگی اسپیرمن براون و رگرسیون چند متغیری استفاده شده است.

یافته‌ها

این پژوهش به بررسی رابطه ادراک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی بانشاط اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج پرداخته است. به همین منظور ۱۹۸ دانش‌آموز دبیرستانی به شیوه در دسترس انتخاب شدند و پرسشنامه هوش اخلاقی کیل و لینک، پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده و پرسشنامه شادی و نشاط بر روی آن‌ها اجرا گردید.

همان‌طور که در **جدول ۱** مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار سنی گروه نمونه به ترتیب ۱۷/۰۸ و ۰/۸۱ بود. در **جدول ۲** میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش آورده شده است.

بالا و در نظر گرفتن مسائل اجرایی، هزینه و آزمودنی‌ها حجم نمونه نهایی ۱۹۸ نفر به صورت نمونه‌گیری در دسترس تعیین شد.

ابزار اندازه‌گیری

پرسشنامه هوش اخلاقی کیل و لینک

این آزمون از ۴۰ سؤال تشکیل شده است و چهار خرده مقیاس (درستکاری، بخشش، مسئولیت‌پذیری و دلسوزی) دارد و همچنین، این پرسشنامه ۱۰ شایستگی را اندازه می‌گیرد. پاسخ‌دهندگان به هر پرسش بر روی طیف پنج‌درج‌ای هرگز تا تمام اوقات پاسخ می‌دهند که به ترتیب به این گزینه‌ها امتیاز ۱ تا ۵ تعلق می‌گیرد. پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد. همچنین، روایی صوری و محتوایی و همسانی درونی پرسشنامه مطلوب بود (لینک و کیل، ۲۰۰۸). ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ترجمه شده در ایران، ۰/۹۴ به دست آمد [۱۰].

پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده

این ابزار توسط کوئرنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲) تدوین شده و یک پرسشنامه خود سنجی است که میزان موفقیت یا عدم موفقیت پاسخ‌دهنده را ۲۶ گزاره که درباره وضعیت ارتباطات خانواده هستند، در دامنه ۵ درجه‌ای مورد سؤال قرار می‌دهند. نمره ۵ کاملاً موافقم و نمره ۱ معادلاً کاملاً مخالفم. ۱۵ گزینه اول مربوط به بعد جهت‌گیری گفت‌وشنود و ۱۱ گزاره بعدی مربوط به جهت‌گیری همنویایی است. این مقیاس هر دو عامل را بر اساس سازه‌های نظری به‌خوبی می‌سنجد و به همین دلیل از روایی محتوایی برخوردار است [۱۱].

در پژوهش‌هایی که در ایران به‌وسیله کورش نیا (۱۳۸۵) و کشتکاران (۱۳۸۷) صورت گرفت روایی این پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی مورد تأیید قرار گرفت. کورش نیا (۱۳۸۵) اندازه کفایت نمونه را ۰/۸۵ و ضریب آزمون کروییت باتلت را ۲۳۱۹/۴۹ به دست آورد که در حد ۰/۰۰۰۵ معنادار بوده است. در مورد پایایی ابزار نیز کشتکاران (۱۳۸۷) ضریب الفای کرونباخ ۰/۷۴ در کل آزمون و ۰/۸۷ برای خرده مقیاس گفت‌وشنود و ۰/۸۳ برای مقیاس

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه نمونه

ویژگی	n	%
پسر	۸۴	۴۲/۴
دختر	۱۱۴	۵۷/۶
تحصیلات		
انسانی	۱۰۶	۵۳/۵
تجربی	۶۴	۳۲/۳
ریاضی	۲۸	۱۴/۱
متغیر	M	SD
سن	۱۷/۰۸	۰/۸۱

جدول ۲: میانگین و انحراف استاندارد نمره کل مقیاس‌ها و ابعاد آن‌ها

تعداد	کمترین نمره	بیشترین نمره	میانگین	انحراف معیار
۱۷۲	۶۴	۱۹۷	۱۳۹/۳۴	۲۲/۳۰
۱۹۴	۷	۱۹	۱۳/۴۳	۲/۷۰
۱۹۶	۵	۲۰	۱۴/۲۱	۲/۹۸
۱۹۴	۷	۲۰	۱۳/۵۱	۲/۹۹
۱۹۶	۶	۲۰	۱۵/۱۲	۲/۹۵
۱۹۴	۵	۲۰	۱۳/۶۱	۳/۲۳
۱۹۱	۶	۲۰	۱۳/۶۷	۳/۰۸
۱۹۴	۷	۲۰	۱۳/۶۹	۲/۸۴
۱۹۲	۷	۲۰	۱۳/۹۳	۳/۲۴
۱۹۶	۶	۲۰	۱۳/۸۳	۲/۹۲
۱۹۷	۴	۲۰	۱۳/۶۰	۲/۹۸
۱۹۳	۳	۵۹	۳۵/۷۴	۱۳/۱۹
۱۹۳	۳	۴۳	۲۳/۸۱	۸/۶۱
۱۸۳	۴۷	۷۳	۶۴/۰۷	۶/۰۶
۱۹۱	۸	۱۶	۱۴/۱۲	۲/۳۲
۱۹۷	۹	۱۸	۱۶/۱۵	۲/۰۴
۱۹۸	۵	۱۰	۷/۲۶	۱/۵۹
۱۹۲	۹	۱۶	۱۳/۵۳	۱/۷۸
۱۹۶	۹	۱۴	۱۲/۸۷	۱/۳۵

جدول ۳: همبستگی بین الگوهای ارتباطی خانواده و شادی

	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲
جهت‌گیری گفت‌و شنود	**۰/۳۰	۰/۱۴	۰/۱۳	**۰/۲۹	**۰/۲۳	**۰/۳۴	۰/۱۰
جهت‌گیری همنوایی	*۰/۱۵	-۰/۰۶	-۰/۱۲	**۰/۲۳	۰/۰۲	۰/۰۵	۱
شادی و نشاط	**۰/۶۰	**۰/۷۰	**۰/۳۳	**۰/۷۸	**۰/۸۴	۱	
رضایت از زندگی	*۰/۴۶	**۰/۵۳	۰/۱۲	**۰/۵۵	۱		
آراستگی ظاهری	**۰/۴۵	**۰/۵۵	۰/۰۳	۱			
تعامل اجتماعی	۰/۱۱	-۰/۰۵	۱				
کارایی فردی	**۰/۲۲	۱					
کمک به دیگران	۱						

*p<۰/۰۱, **p<۰/۰۰۵

جدول ۴: خلاصه تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی شادی و نشاط بر اساس ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده

متغیر مستقل	B	SEB	Beta	F	R ²
جهت‌گیری گفت‌و شنود	۰/۱۶	۰/۰۳	**۰/۳۳	**۱۰/۸۳	۰/۱۱
جهت‌گیری همنوایی	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۰۳		

**p<۰/۰۱

جهت بررسی فرضیه، ارتباط بین ادراک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده بانشاط اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی از روش همبستگی پیرسون استفاده گردید. نتایج در جدول ۳ آورده شده است.

طبق نتایج جدول ۲، بیشترین میانگین از میان زیرمقیاس‌های هوش اخلاقی، مربوط به وفای به عهد بود و بیشترین میانگین از میان ابعاد نشاط و شادی مربوط به آراستگی ظاهری بود.

اخلاقی از روش رگرسیون خطی چندگانه به شیوه هم‌زمان استفاده گردید. نتایج در **جدول ۵** گزارش شده است. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، زیر مقیاس‌های مسئولیت‌پذیری ($p < 0/05$ و $t = 2/07$) و اقرار اشتباهات ($p < 0/01$ و $t = 2/73$) می‌توانند میزان شادی و نشاط را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند. ابعاد هوش اخلاقی حدود ۱۸ درصد از واریانس شادی و نشاط را تبیین می‌کنند.

فرمول معادله رگرسیون به شکل زیر است:

$$\text{شادی و نشاط} = \text{اقرار اشتباهات} + 0/56 \times \text{مسئولیت‌پذیری} - 0/52 \times \text{اهمیت به دیگران} + 0/57 \times 63/80$$

جهت بررسی پیش‌بینی میزان شادی بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی از روش رگرسیون خطی چندگانه به شیوه هم‌زمان استفاده گردید. نتایج در **جدول ۶** گزارش شده است.

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، دو متغیر جهت‌گیری گفت‌وشنود ($p < 0/01$ و $t = 5/85$) و هوش اخلاقی ($p < 0/01$ و $t = -3/35$) می‌توانند میزان شادی را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند. با توجه به عدم همبستگی بین هوش اخلاقی و شادی و منفی شدن میزان بتای آن در این معادله رگرسیون می‌تواند گفت که در اینجا هوش اخلاقی متغیر بازدارنده است. این متغیرها حدود ۱۸ درصد از واریانس شادی را تبیین می‌کنند. فرمول معادله رگرسیون به شرح زیر است:

$$\text{شادی و نشاط} = \text{جهت‌گیری گفت‌وشنود} + 0/25 \times \text{هوش اخلاقی} - 64/21 \times 0/08$$

طبق نتایج **جدول ۳**، بین نمره کل شادی و نشاط و جهت‌گیری گفت‌وشنود رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. از میان زیرمقیاس‌های شادی و نشاط نیز، رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با نمره جهت‌گیری گفت‌وشنود رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. هم‌چنین، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با جهت‌گیری هم‌نوایی نیز رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد.

جهت بررسی پیش‌بینی میزان شادی و نشاط بر اساس ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده از روش رگرسیون خطی چندگانه به شیوه هم‌زمان استفاده گردید. نتایج در **جدول ۴** گزارش شده است. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، جهت‌گیری گفت‌وشنود می‌تواند میزان شادی و نشاط را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کند ($p < 0/01$ و $t = 4/57$). الگوهای ارتباطی خانواده حدود ۱۰ درصد از واریانس شادی و نشاط را تبیین می‌کنند. فرمول معادله رگرسیون به شکل زیر است: شادی و نشاط = جهت‌گیری گفت‌وشنود $\times 0/16 + 57/79$

جهت بررسی فرضیه بین هوش اخلاقی بانشاط اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی از روش همبستگی پیرسون استفاده گردید. همان‌طور که در **جدول ۵** ملاحظه می‌شود، بین نمره هوش اخلاقی با نمره کل شادی و نشاط رابطه معنی‌داری وجود ندارد. از میان ابعاد هوش اخلاقی نیز، فقط توانایی بخشش اشتباهات دیگران با نمره کل شادی رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. جهت بررسی پیش‌بینی میزان نشاط و شادی بر اساس ابعاد هوش

جدول ۵: خلاصه تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی نشاط و شادی بر اساس ابعاد هوش اخلاقی

متغیر مستقل	B	SEB	Beta	F	R ²
رفتار در جهت اصول	0/50	0/30	0/22	3/44**	0/18
راست‌گویی	-0/11	0/27	-0/06		
ایستادگی برای حق	-0/46	0/23	-0/23		
وفای به عهد	0/23	0/29	0/11		
مسئولیت‌پذیری	-0/52	0/25	*-0/27		
اقرار اشتباهات	0/56	0/26	*0/28		
قبول مسئولیت برای خدمت	0/44	0/25	0/21		
اهمیت به دیگران	-0/57	0/21	** -0/29		
توانایی بخشش اشتباهات خود	-0/44	0/25	-0/21		
توانایی بخشش اشتباهات دیگران	0/37	0/23	0/19		

* $p < 0/05$ و ** $p < 0/01$

جدول ۶: خلاصه تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی شادی بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی

متغیر مستقل	B	SEB	Beta	F	R ²
جهت‌گیری گفت‌وشنود	0/25	0/04	0/51**	11/55**	0/18
جهت‌گیری هم‌نوایی	0/25	0/05	0/07		
هوش اخلاقی	-0/08	0/02	** -0/30		

** $p < 0/01$

بحث

هدف اساسی پژوهش حاضر بررسی رابطه ادراک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی بانشاط اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج بود. نتایج نشان داد بین نمره کل شادی و نشاط و جهت‌گیری رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. از میان زیرمقیاس‌های شادی و نشاط نیز، رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با نمره جهت‌گیری رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. هم‌چنین، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با جهت‌گیری نیز رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، جهت‌گیری می‌تواند میزان شادی و نشاط را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کند ($t=4/57$ و $p<0/01$). الگوهای ارتباطی خانواده حدود ۱۰ درصد از واریانس شادی و نشاط را تبیین می‌کنند.

به‌منظور بررسی رابطه بین ادراک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده بانشاط اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی، از ضریب همبستگی و رگرسیون استفاده گردید. نتایج نشان داد بین نمره کل شادی و نشاط و جهت‌گیری رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. از میان زیرمقیاس‌های شادی و نشاط نیز، رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با نمره جهت‌گیری رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. هم‌چنین، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با جهت‌گیری نیز رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد؛ و نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، جهت‌گیری می‌تواند میزان شادی و نشاط را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کند ($t=4/57$ و $p<0/01$). الگوهای ارتباطی خانواده حدود ۱۰ درصد از واریانس شادی و نشاط را تبیین می‌کنند.

نتایج به‌دست‌آمده با یافته‌های جوکارو رحیمی [۱۴]؛ مولوی و همکاران [۱۵]؛ برادشو، کانگ، ریس و گازوامی [۱۶] و آرچیل [۱۷] همسو می‌باشد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت الگوهای ارتباطی در خانواده الگویی از روابط میان اعضای خانواده است که تعاملات آن‌ها را مشخص می‌کند و از نظر فیتز پاتریک شامل دو بعد: همنوایی و گفت‌ووشنود است. وضعیت همنوایی به این معنا است که ارتباطات خانواده تا چه حد شرایط همسان بودن نگرش‌ها، عقاید و ارزش‌ها را مورد تأکید قرار می‌دهد و منظور از جهت‌گیری این است که خانواده‌ها تا چه حد شرایطی را به وجود آورند که در آن تمام اعضای خانواده تشویق به شرکت آزادانه و راحت در تعامل و بحث در زمینه طیف گسترده‌ای از موضوعات می‌شوند [۱۸].

هدف دوم این پژوهش، بررسی بین نمره هوش اخلاقی با نمره کل شادی و نشاط نیز از میان ابعاد هوش اخلاقی نیز، فقط توانایی بخشش اشتباهات دیگران با نمره کل شادی رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. هم‌چنین نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، زیر مقیاس‌های مسئولیت‌پذیری ($t=2/07$ و $p<0/05$) و اقرار اشتباهات ($t=2/16$ و $p<0/05$) و اهمیت به دیگران ($t=2/73$ و $p<0/01$) می‌توانند میزان شادی و نشاط را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند. ابعاد هوش اخلاقی حدود ۱۸ درصد از واریانس شادی و نشاط را تبیین می‌کنند. نتیجه به‌دست‌آمده با نتایج

تحقیقات ستوده و همکاران [۱۹] و لاولر و همکاران [۲۰] همسو می‌باشد.

به‌منظور بررسی فرضیه، ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و هوش اخلاقی، میزان شادی را پیش‌بینی می‌کنند از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، دو متغیر جهت‌گیری ($t=5/85$ و $p<0/01$) و هوش اخلاقی ($t=-3/35$, $p<0/01$) می‌توانند میزان شادی را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند. با توجه به عدم همبستگی بین هوش اخلاقی و شادی و منفی شدن میزان بتای آن در این معادله رگرسیون می‌تواند گفت که در اینجا هوش اخلاقی متغیر بازدارنده است. این متغیرها حدود ۱۸ درصد از واریانس شادی را تبیین می‌کنند. یافته حاضر با تحقیقات ستوده و همکاران [۱۹]؛ مولوی و همکاران [۱۵] و برادشو، کانگ، ریس و گازوامی [۱۶] همسو می‌باشد و نتایج متضاد در این موضوع یافت نشد.

با توجه به اینکه در فرضیه بالا هر دو متغیر پیش‌بین که به‌صورت جداگانه در فرضیه ۱ و ۲ آمده است در اینجا هر دو متغیر به‌صورت هم‌زمان به‌عنوان متغیر پیش‌بین آورده شده‌اند؛ بنابراین در اینجا به توضیح مختصری از دو مفهوم جهت‌گیری و همنوایی که به‌صورت دو بعد اساسی تعیین‌کننده چگونگی ارتباط اعضای خانواده است می‌پردازیم. بعد همنوایی مصداق و درجه‌ای از الگوی ارتباط خانوادگی است که بر اعضاء درجهت یکسان کردن نگرش، ارزش‌ها، عقاید، فشار می‌آورد. بعد همنوایی دارای می‌تواند دو گونه باشد. همنوایی که خانواده‌ها در آن بر هم‌نوا کردن نگرش‌ها، عقاید، اجتناب از کشمکش و اطاعت از والدین تأکید دارند همنوایی بالا گفته می‌شود؛ و همنوایی پایین که کمتر به عقاید و رسم و رسومات اهمیت می‌دهد و بر فردیت عقاید افراد و استقلال آن‌ها تأکید دارد همنوایی پایین گفته می‌شود. بعد دیگر در این الگو جهت‌گیری است که مصداقی از فضای آزاد و راحتی را که اعضای خانواده در موضوعات مختلف دارند گفته می‌شود که باز دارای دو گونه است. یکی خانواده‌های دارای گفت‌ووشنود بالا بدون هیچ محدودیتی باهم ارتباط برقرار می‌کنند و افراد خانواده زمان زیادی را صرف بحث کردن در مورد موضوعات مختلف دارند و اعضا افکار و احساساتشان را باهم در میان می‌گذارند و باهم تصمیم می‌گیرند. نوع دیگر خانواده‌هایی است که در گفت‌ووشنود پایین هستند و باهم تعامل کمتری دارند و همه اعضاء در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی نقش ایفا نمی‌کنند. با توجه به آنچه مطرح گردید واضح است که در افرادی که جهت‌گیری بالایی دارند به دلیل اینکه آزادانه و بدون هیچ محدودیتی در مورد مسائل بحث می‌کنند از شادی و نشاط بیشتری برخوردار باشند.

این پژوهش نیز مانند پژوهش‌های دیگر محدودیت‌هایی دارد که از جمله محدودیت‌ها می‌توان به گروه نمونه اشاره کرد که تنها بر روی دانش‌آموزان شهر یاسوج انجام شده است، لذا این امر تعمیم‌یافته‌ها را به دیگر جوامع و زمان‌ها با مشکل مواجه می‌سازد و عدم کنترل متغیرهایی چون وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افراد نمونه دومین محدودیت این پژوهش بود لذا برای کاهش این محدودیت‌ها پیشنهادهایی از قبیل انتخاب گروه نمونه بزرگ‌تر و از مقاطع مختلف ارائه شد.

توصیفی پژوهش میپردازیم و در جدول ۱ خصوصیات جمعیت شناختی گروه نمونه قابل مشاهده است.

سپاسگزاری

این مقاله حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول می باشد. نویسندگان مقاله وظیفه خود می دانند از تمامی شرکت کنندگان کمال سپاسگزاری را داشته باشند.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله اعلام می کنند که هیچ گونه تضاد منافی برای این مقاله وجود ندارد.

نتیجه گیری

نتایج نشان داد بین نمره کل شادی و نشاط و جهت گیری گفت و شنود رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد. از میان زیرمقیاس های شادی و نشاط نیز، رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با نمره جهت گیری گفت و شنود رابطه مستقیم و معنی داری دارد. هم چنین، آراستگی ظاهری و کمک به دیگران با جهت گیری هم نوایی نیز رابطه مستقیم و معنی داری دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، جهت گیری گفت و شنود می تواند میزان شادی و نشاط را به طور معنی داری پیش بینی کند ($t=4/57, p<0/01$). الگوهای ارتباطی خانواده حدود ۱۰ درصد از واریانس شادی و نشاط را تبیین می کنند. در ابتدا به یافته های

References

- Hrvay S, Estern R, Prini M. Education based on Gardner's multiple intelligences. Kermanshah: Taghbostan Publication; 1389.
- Dinorcia V. Darwin on Moral Intelligence 2011.
- Lambert NM, Clark MS, Durtschi J, Fincham FD, Graham SM. Benefits of expressing gratitude: expressing gratitude to a partner changes one's view of the relationship. *Psychol Sci*. 2010;21(4):574-80. DOI: 10.1177/0956797610364003 PMID: 20424104
- Hook J. Forgiveness, individualism and collectivism. Master of Science: Thesis, Virginia Commonweals University, 280-8; 2007.
- Gardner H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences: Hachette UK; 2011.
- Parsons H, Hinson A, Sardobrown D. Five moral intelligence principles in managers. Educational psychology. Tehran: Moaser publication; 2007. p. 189: 4.
- Ryff CD, Singer B. Interpersonal flourishing: A positive health agenda for the new millennium. *Personality and social psychology review*. 2000;4(1):30-44.
- W F. Encyclopedia of educational leadership and administration. London: Sage publications; 2006.
- Fitzpatrick MA. Family communication patterns theory: Observations on its development and application. *Journal of Family communication*. 2004;4(3-4):167-79.
- Hills P, Argyle M. Happiness, introversion-extraversion and happy introverts. *Personality and individual Differences*. 2001;30(4):595-608.
- Khajeddin N, Riahi F, Salehi-Veysi M, Izadi-Mazidi S. Effects of life skills workshops on marital satisfaction. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*. 2010;4(2):42-6.
- Rana J. A study of mental health of adolescents in relation to moral judgment, intelligence and personality: Punjabi University; 2013.
- Sooky Z, Keramat A, Sharifi K, Dehghani M, Tagharrobi Z, Taebi M, et al. Investigating happiness and its related factors in married women referred to health centers of shahroud city. *Iran Red Crescent Med J*. 2014;16(9):e22211. DOI: 10.5812/ircmj.22211 PMID: 25593738
- Koerner AF, Fitzpatrick MA. In A. Vangelisti (Ed). Handbook of Family Communication Communication in intact families. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associations; 2004. p. 177-96.
- Orth U, Berking M, Walker N, Meier L, Znoj H. Forgiveness and psychological adjustment following interpersonal transgressions: A longitudinal analysis. *Journal of Research in Personality*. 2008;42(2):365-85.
- Myerberg L. Forgiveness and self-regulation: Forgiveness as a Mechanism of Self-Regulation: An Ego-Depletion Model: Psychology University of Richmond; 2011.
- Ledoux S, Miller P, Choquet M, Plant M. Family structure, parent-child relationships, and alcohol and other drug use among teenagers in France and the United Kingdom. *Alcohol Alcohol*. 2002;37(1):52-60. PMID: 11825858
- McArdle P, Wieggersma A, Gilvarry E, McCarthy S, Fitzgerald M, Kolte B, et al. International variations in youth drug use: the effect of individual behaviours, peer and family influences, and geographical location. *Eur Addict Res*. 2000;6(4):163-9. DOI: 10.1159/000052042 PMID: 11124569
- Seligman MEP. Learned optimism. New York: knopf; 1991.
- Narvaez D. The Emotional Foundations of hHigh mMoral Intelligence. New directions for child and adolescent development. 2010;2010(129):77-94. DOI: 10.1002/cd.276